

Ηθική και ιατρική πράξη (Σπυρίδων Κ. Βολτέας, Δ/ντής Χειρουργικού Τμήματος ΕΣΥ, Ιπποκράτειο Γ.Ν.Α.)

/ [Πεμπουσία· Ορθοδοξία-Πολιτισμός-Επιστήμες](#)

Όπως έχει προσφυώς παρατηρηθεί[1], «Η βάση της ηθικής είναι η πίστη ότι το καλό και το κακό σε συγκεκριμένους ανθρώπους (ή ζώα) είναι καλό ή κακό όχι μόνο από τη δική τους σκοπιά, αλλά από μια γενικότερη σκοπιά την οποία μπορεί

να καταλάβει κάθε σκεπτόμενο άτομο.

Αυτό σημαίνει ότι ο καθένας έχει λόγους να εξετάζει όχι μόνο τα δικά του συμφέροντα, αλλά και τα συμφέροντα των άλλων προκειμένου να αποφασίσει τι θα κάνει». Ηθικός άνθρωπος άλλωστε, σύμφωνα με την Αριστοτέλεια λογική, είναι αυτός που μπορεί να κρίνει τι επιτάσσει η έννοια του δικαίου και να αντιμετωπίζει ορθά τα διλήμματα όπου, εκ πρώτης όψεως, φαίνεται να συγκρούονται ισοδύναμες αξίες: οι ιδιότητες αυτές του ανθρωπίνου χαρακτήρος καλούνται ηθικές αρετές και αποτελούν τα συστατικά ενός ευδαίμονος βίου, με την ευδαιμονία να ορίζεται ως η πλήρης άνθιση της προσωπικότητας και των δυνατοτήτων του ανθρώπου[2]. Η ευδαιμονία είναι ενέργεια της ψυχής, κατά τον κανόνα της τελείας αρετής[3], οι δε ηθικές αρετές, κατά τον Αριστοτέλη, οδηγούν στην επίτευξη της ορθής μέσης οδού, που ευρίσκεται μεταξύ της υπερβολής και της ελλείψεως[4].

Η ηθική αξία λοιπόν μιας πράξεως (συνεπώς και της ιατρικής πράξεως), πρέπει να γίνεται από καθήκον, λέγει ο Καντ (που θεωρεί καθήκον την αναγκαιότητα μιας πράξεως όταν αυτή προκύπτει από τον σεβασμό προς τον ηθικό νόμο) και άρα δεν αφορά τον σκοπό που επιδιώκεται με αυτήν την πράξη, αλλά τις αξίες σύμφωνα με τις οποίες η πράξη αυτή αποφασίζεται. Από αυτό προκύπτει ότι η ηθική αξία μιας πράξεως οδηγεί σε μια ηθική κρίση που πρέπει να έχει καθολικό χαρακτήρα και να υπακούει, τόσο στον ηθικό νόμο (που τελικά εξασφαλίζει την αρμονική συμβίωση των ανθρώπων), όσο και στον σεβασμό της ελευθερίας του άλλου[5].

Οι πράξεις είναι ορθές όταν μεγιστοποιούν την ευτυχία και λανθασμένες όταν προκαλούν δυστυχία, με την ευτυχία να ορίζεται ως ηδονή και απουσία πόνου, και την δυστυχία ως πόνο και στέρηση της ηδονής[6]. Με την έννοια αυτή οι πράξεις, οι παραλείψεις, οι κρίσεις και, εν τέλει, οι αποφάσεις των ανθρώπων πρέπει να υπακούουν, να υπόκεινται, να κατευθύνονται και να υπηρετούν τον ηθικό νόμο: αυτό μας οδηγεί κατευθείαν στον πυρήνα του προβληματισμού μας, την ορθότητα δηλαδή των επιλογών των εμπλεκόμενων στο τεράστιο θέμα της περιθάψεως των καρκινοπαθών ασθενών τελικού σταδίου, δεδομένου ότι αυτές θα πρέπει να εντάσσονται σε ηθικές επιλογές, που όμως δεν είναι ούτε μοναδικές, ούτε δεδομένες.

Το συγκεκριμένο κορυφαίο σημείο, ότι δηλαδή οι ηθικές αρχές και αξίες πρέπει να εντάσσονται πλήρως στην εποχή και τα δεδομένα της, ενστερνίζεται απολύτως η Ορθόδοξος εκκλησία, η οποία κάθε ηθικό πρόβλημα το αντιμετωπίζει βασιζομένη, τόσο την αντίληψή της για τον άνθρωπο, όσο και την οπτική της για την σχέση του ανθρώπου με τον Θεό. Με βάση την αντίληψη αυτή η εκκλησία (ορθώς) δεν έχει αναπτύξει ένα αυτόνομο σύστημα βιοηθικής αλλά, μέσα από την οπτική της, που την διαμορφώνει η σχέση του ακτίστου Θεού με τον κτιστό άνθρωπο,

ερμηνεύει τα δεδομένα και τις ηθικές προκλήσεις που ανακύπτουν μέσα στο πλαίσιο της εποχής που αυτές παρουσιάζονται[7] και πράττει αναλόγως.

[1] Nagel T, *Θεμελιώδη φιλοσοφικά προβλήματα*, Εκδόσεις Σμίλη, Αθήνα 1989, σελ. 76 και 82.

[2] Η έννοια ως εκ τούτου της ευδαιμονίας είναι κατά τον Αριστοτέλη ευρύτερη αυτής της ευτυχίας, που την θεωρεί παροδική και υποκειμενική κατάσταση ψυχικής ευφορίας.

[3] Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*, 1102a4.

[4] Αριστοτέλης, *Ηθικά Νικομάχεια*, 1107a8.

[5] Κάντ Ι, *Τα θεμέλια της μεταφυσικής των ηθών*, Εκδόσεις Δωδώνη, Αθήνα-Ιωάννινα 1984, σελ. 42-43.

[6] Mill J. S, *Ωφελιμισμός*, εκδόσεις Πόλις, Αθήνα 2002, σελ. 80-85.

[7] Κόϊος Ν, *Βιοηθική*, *ibid*, σελ. 23.

[συνεχίζεται]

Παρατήρηση: Το παρόν άρθρο αποτελεί τμήμα κειμένου βασισμένου στην κατατεθειμένη στο Ελληνικό Ανοικτό Πανεπιστήμιο διπλωματική εργασία με τίτλο “Θεολογική προσέγγιση του πόνου και της οδύνης των καρκινοπαθών ασθενών τελικού σταδίου”, του Σπυρίδωνος Κ. Βολτέα, Γενικού Χειρουργού, Δ/ντή Χειρουργικού Τμήματος ΕΣΥ του Ιπποκράτειου Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών. Η Πεμπτουσία δημοσιεύει ολόκληρο το κείμενο του κ. Βολτέα σε συνέχειες.

Διαβάστε το προηγούμενο μέρος του κειμένου [εδώ](#)